

**Ruházati termékek pamuttartalmát vizsgálta
a FÉBÉSZ magazinja, a Teszt Plussz Online**

**Minden harmadik vizsgált pamuttermék címkén
jelzett összetétele valótlan!**

A pamutból készült ruha viselete kényelmes, tapintása kellemes, érzete bőrbarát. Sokan kifejezetten egészségügyi okból viselik. A vásárlók döntő többsége nem kizárólag márkaboltokban és ruházati áruházakban, hanem hipermarketben, kínai üzletben, kisebb butikokban és piacon is vásárol. Ki-ki igénye, ízlése, pénztárcája szerint.

A Fogyasztói és Betegjogi Érdekvédelmi Szövetség magazinja, a Teszt Plussz Online 2012 februárjában húsz, 100% pamutnak jelölt ruhaneműt vásárolt, a fent említett helyeken. A mintákat akkreditált laboratóriumban vizsgáltattuk be, hogy megtudjuk, a termékek tényleges pamuttartalma azonos-e a gyártó/forgalmazó által feltüntetett értékkel. A vizsgálat eredménye: a húsból hét termék mért, tehát valós pamuttartalma nem egyezett meg a címkén jelzettel, tehát minden harmadik, 100% pamutként vásárolt termék részben vagy teljes mértékben szintetikus nyersanyagból készült!

Összeállításunkban részletesen ismertetjük a vizsgálati eredményeinket, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság tapasztalatait, és áttekintést adunk a ruházati termékek kötelező jelölésére vonatkozó rendeletekről. Tisztázunk néhány alapfogalmat: mit takar a biotextil megnevezés, milyen információval szolgálnak az ökocímkék, továbbá összegezzük a textilipari nyersanyagok és az úgynevezett textil-kresz legfontosabb tudnivalóit.

A SAJÁT BŐRÜNKÖN ÉREZZÜK

A természettől elszakadva élő ember számára a pamut máig az egyik legkényelmesebb, legüdítőbb viselet. A nedvességet jól szívja, könnyen mosható, tisztítható. A bőrrel közvetlenül érintkező ruhaneműk esetében a vásárlók többsége kifejezetten a pamutból készült termékeket részesíti előnyben: a gyermekruha, zokni, alsónemű, hálóing, póló jobb, ha természetes anyagból készült, vagy csak elenyésző hányadban tartalmaz szintetikus nyersanyagot.

Miután általában tudatosan keressük a tiszta pamutból készült termékeket, és tapintással nem lehet megállapítani, ha az alapanyag a jelzettől eltér, a vásárló a termékcímkén feltüntetett összetételre van hagyatkozva. Mi is így tettünk, amikor kiválasztottuk a húsz, különféle rendeltetésű, vizsgálandó terméket. Törekedtünk arra, hogy piaci kínálat éppúgy legyen a minták között, mint kínai áruház, hipermarket, ruházati áruházlánc és butik által forgalmazott áru. A megvásárolt termékek között volt gyermekruha, zokni, alsónemű, hálóing, divatáru egyaránt. A mintákat semleges csomagolásban, sorszámmal ellátva bocsátottuk a laboratórium rendelkezésére.

A VÁSÁRLÓ CSAK A TERMÉKCÍMKE ALAPJÁN TÁJÉKOZÓDHAT

Jancsó Eszter, a laboratóriumi vizsgálatot végző Innovatext Textilipari Műszaki Fejlesztő és Vizsgáló Intézet Zrt. Kémiai és Mérnökszolgálati osztályának vezetője hangsúlyozza, még egy szakember sem tud minden esetben pusztán a ruha tapintásából következtetéseket levonni a termék tényleges összetételére vonatkozóan, főként korszerű, modern nyersanyagok esetében. Kirívó esetben, mint például ha pamut helyett tisztán szintetikus szálból készült a kiszemelt termék, ez még egy laikusban is gyanút kelthet. Nem bolti környezetben, egyszerű módszerrel eldönthető, szintetikus, vagy nem szintetikus az összetétel, ha a ruhából kihúzott szálát meggyújtjuk: a pamutszál a papírhoz hasonlóan ég, a gyapjúnak jellegzetes szaga van, a szintetikus szálak olvadnak, és gőb képződik.

Tapasztalataink szerint a márkaboltok, a nemzetközi ruházati bolthálózatok, az áruházláncok korrekt jelölésű, megbízható nyersanyag-összetételű termékeket forgalmaznak, amire garancia az általuk alkalmazott minőségi kontroll. Folyamatosan ellenőrzik a beszállítók termékeinek minőségét, így a nyersanyag-összetételt is, de a vizsgálatok a szakítószilárdságra, a színtartósságra, és valamennyi lényeges kvantitatív és kvalitatív jellemzőre kiterjednek. A márkás termékek forgalmazói és a nagy kereskedelmi áruházláncok nem engedhetnek meg olyan hibát, hogy adott esetben pamutként hozzanak forgalomba szintetikus összetételű ruhaneműt. Évekkel ezelőtt a hazai rendeletek értelmében még kötelező volt az import ruházat termékek nyersanyag-összetételének szűrőpróbaszerű vizsgálata, mely állandó, folyamatos minőségi kontrollt jelentett. Ezt ma már a jogszabályok nem írják elő.

Egyes előítéletekkel szemben tudnunk kell, a ruházati termékek minősége és a korrekt nyersanyag-összetétel alapvetően nem a származási ország függvénye, hiszen még a világmárkák is részben a Távol-Keletről szerzik be az alapanyagokat, és sok esetben maga az előállítás is ott történik. A végtermék minőségét az alapanyagokkal és a gyártással szemben támasztott követelmények határozzák meg: kínai ruhaneműt vásárolhatunk piacon és márkaboltban is, a minőség viszont nagyságrenddel különbözhet.

A magyar fogyasztói társadalom a ruházati termékek vásárlása terén is erősen differenciálódott. Nem mindenkinek van lehetősége, hogy márkaboltból öltözködjön, és akik piacon vagy kínai üzletben vásárolnak, számukra az ár a meghatározó szempont, nem a termékösszetétel. Sajnos, a vásárlók nagy része nincsen tisztában az egyes nyersanyagok, mint például a poliamid, a poliészter vagy a poliakril-nitril közötti különbséggel, mert ilyen információk már nem jutnak el hozzájuk. Az öko címkék tartalmát sem ismerik kellőképpen. Az a fajta tudatosság és vásárlási kultúra, ami például Németországban vagy Svájcban már évtizedek óta jellemző, nálunk még gyerekcipőben jár, összegezte szakvéleményét és tanácsait Jancsó Eszter.

VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK

A textiliák nyersanyag-összetételének minőségi meghatározása az MSZ 13560/2-1989 szabvány szerint, mikroszkópos vizsgálattal és kénsavas oldással történt. A szálanyagok mikroszkópos képe jellegzetes, a pamuté kiváltképp: a hossz- és a keresztmetszet alapján

nagy biztonsággal beazonosítható. Annak érdekében, hogy a pamutot és a poliésztert (a poliészter lineáris makromolekulákból álló szál, amelynek láncai legalább 85 tömegszázalékban tereftálsav-észterből állnak) meg lehessen különböztetni egymástól, a mintát 75%-os kénsavban oldják, melyben a pamut oldódik, a poliészter azonban nem.

A Teszt Plusz Online által vásárolt 20, a termékcímkéken „100% pamut” jelöléssel szemben a mért pamuttartalom 7 termék esetében (1., 2., 5., 9., 11., 12., 13. számú minta) nem felelt meg a gyártó/forgalmazó által közölt értéknek (1. táblázat). Két felnőttzokni (1. és 2. minta) egyáltalán nem tartalmazott pamutot, míg 2 gyermekzokni (5. és 13. minta) mintázata poliészter volt. 3 női hálóing (9., 11., 12.) sosem látott pamutot, nyersanyaguk valójában tisztán poliészter.

Valótlan nyersanyag-összetétel jelölése a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi LXVII. törvény megfogalmazása szerint megtévesztő kereskedelmi tevékenységnek minősül, továbbá a ruházati termékek jelölésére vonatkozó jogszabályokkal is ellentétes.

FÉRFI AJÁNDÉKOZÓK HÁTRÁNYBAN

Összefoglalva: a hét, kifogásolt termék közül két női hálóing a tisztapamut-jelölés ellenére egyáltalán nem tartalmazott pamutot. Ehhez hasonlóan egy póló és két zokni szintén tisztán szintetikus nyersanyagból készült, mint ahogyan további két gyermekzokni mintázata is poliészter volt.

Táblázatunkban látható, a 4-essel, illetve 14-essel jelölt női alsó és női póló a pamut mellett elasztánt (az elasztán elasztikus szál, amely legalább 85 tömegszázalékban szegmentált poliuretánból áll, és amely húzóerő hatására eredeti hosszának háromszorosára nyúlik, majd tehermentesítés után azonnal visszanyeri megközelítőleg a kiindulási hosszát) is tartalmaz. Az elasztán ugyan szintén szintetikus anyag, ennek ellenére értéknövelőnek minősül. Fürdőruháknál, vagy body-knál a rugalmasságot adó elasztán akár 20%-os részarányban is jelen lehet. Az elasztán-tartalom feltüntetése 2% alatt nem kötelező.

Zokniknál a sarok és az orr-rész erősítése céljából poliamidot vagy poliésztert is használhatnak, de ha a terméken ez nincsen jelölve, a nyersanyag-összetétellel kapcsolatos kötelező jelölési előírásoknak az áru nem felel meg. Zokniknál, alsóneműknél a termékben található gumibetoldást is meg kell adni, szintén 2%-os részarány felett. A pamut mellett némely összetevő (elasztán, gumi) jelenléte esetenként praktikus, szükségszerű és/vagy értéknövelő, ennek ellenére, ha azt a termékcímkén a gyártó/forgalmazó nem tünteti fel, azzal, mint említettük, megsérti a törvényi előírásokat.

Táblázatunkban a vizsgálati eredmények mellett megjelöltük a vásárlás helyét, a vásárolt termék megnevezését/rendeltetését, a feltüntetett és a tényleges nyersanyag-összetételt. Ezek alapján arra vonatkozóan is le tudunk vonni következtetéseket, általában hol találkozhatunk megtévesztő, jogszabályba ütköző jelölésű termékekkel.

A NEMZETI FOGYASZTÓVÉDELMI HATÓSÁG VIZSGÁLATAI

Dr. Fülöp Zsuzsanna, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság szóvivője:

- Az NFH ilyen irányú ellenőrzéseinek célja a textiltermékek címkézésének, a jogszabályban előírt tájékoztatók meglétének, tartalmának, azon belül a feltüntetett nyersanyag-összetétel valóságtartalmának ellenőrzése, ezáltal a fogyasztók megtévesztésére alkalmas tájékoztatások, illetve a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytató vállalkozások kiszűrése. A textiltermékeken belül az NFH kiemelt figyelmet fordít a csecsemőknek és a kisgyermekeknek szánt ruházati termékek ellenőrzésére, mert e korosztály a legkiszolgáltatottabb, bőrük a legérzékenyebb, ezért esetükben különösen fontos a nyersanyag-összetételre vonatkozó, valóságghú tájékoztatás. A gyermekruházati termékeken túl a fogyasztóvédelmi hatóság az elmúlt években az ágyneműk, a háztartási lakástextíliák és a bőrrel közvetlenül érintkező öltözék-kiegészítő termékek (sálak, divatkendők, sapkák, kesztyűk, homlokpántok) nyersanyag-összetételére vonatkozó tájékoztatás megfelelőségét is vizsgálta. A hatóság 2010-ben a nyersanyag-összetételre vonatkozóan elvégzett 50 csecsemő- és kisgyermek-ruházati termék vizsgálatánál 47 darab (94%) esetében állapította meg, hogy a címkén megadott nyersanyag-összetételre vonatkozó tájékoztató nem felel meg a valóságnak. Az ugyanebben az évben végzett másik vizsgálat keretében a mintavételezett 20 féle, 100% pamutnak tanúsított terméken elvégzett vizsgálat alapján a hatóság 13 féle termék (65%) esetében állapította meg, hogy a nyersanyag-összetételre vonatkozó tájékoztatás megtéveszti a fogyasztókat. Az NFH 2011-ben 16 féle női sálból és divatkendőből vett mintát, melyek vizsgálata során megállapítást nyert, hogy 6 féle termék (37,5%) esetében a nyersanyag-összetételre vonatkozó információ nem felelt meg a valóságnak.

A Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság időről időre elvégzett ellenőrzései is igazolják, a „100% pamut” jelöléssel ellátott ruhaneműk nem minden alkalommal jelölnek kizárólag pamutból készült termékeket. Másrészt jelentős mértékű az egyéb, megtévesztő jelölés ruházati termékek címkéjén. A felsőruházati termékek címkézését rendszeresen, évek óta országos vizsgálatok keretében, folyamatosan ellenőrizzük. A rendszeres ellenőrzés ellenére a címkézési hiányosságok aránya igen magas. Az Európai Gazdasági Térségen kívül gyártott, harmadik országból származó termékek esetében címkézési hiányosságok sokkal gyakrabban fordulnak elő. A távol-keleti országokból származó termékeken a bevarrt címkéken gyakran megtalálható a magyar nyelvű nyersanyag-összetétel, valamint a bevarrt használati kezelési útmutató, de azok valóságtartalma gyakran megkérdőjelezhető. A kereskedők sokszor saját maguk gyártotta címkékkel látják el a termékeket. Nem ellenőrzik le a termékekben már benne lévő címkék tartalmát, kezelési utasításokat, ezért ilyen esetben gyakrabban található ellentétes tartalmú, megtévesztő tájékoztatás.

A textilruházati termékek címkézésére (a vásárlási tájékoztatók tartalmára) vonatkozó szabályozás 2008-ban jelentős változáson ment át. A ruházati termékek esetében a használati-kezelési útmutató tartalmára és megadásának módjára vonatkozóan jelenleg konkrét jogszabályi előírás nincs. A textiltermékek címkézését a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.), a textiltermékek forgalomba hozatalának egyes

követelményeiről szóló 25/2005 (IV.29.) GKM rendelet, valamint a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban Fttv.) szabályozza. A nyersanyag-összetételt a textilterméken a 25/2005 (IV. 29.) GKM rendelet alapján a világosan olvasható egységes írásképben, magyar nyelven kell megadni. Több szálanyagból álló textiltermék esetén a nyersanyagok arányát a nettó tömeg százalékában kötelező feltüntetni, a tömegarány szerinti csökkenő sorrendben. Bélelt termékek esetén a főbélésanyag összetételét is jelölni kell a címkén.

MIT TEHET A FOGYASZTÓ KIFOGÁS ESETÉN?

Amennyiben a fogyasztó több, egymással ellentétes tartalmú információkat talál a terméken (akár a kezelés, akár az anyagösszetétel tekintetében), úgy ezt elsődlegesen a vásárlás helyszínén érdemes jelezni és kérni a megfelelő tájékoztatást. Ha az anyagösszetételt illetően bizonyosodik be, hogy a feltüntetettel ellentétben más anyagokat tartalmaz, úgy a fogyasztó hibás teljesítésre vagy tévedésbe ejtésre hivatkozással akár a vételár visszatérítését is kérheti. Mindezek mellett lehetősége van a fogyasztóvédelmi hatóság megyei felügyelőségénél bejelentést tenni. A hatóság ebben az esetben egy eljárást folytat le, melynek során azt vizsgálja, hogy a használat, kezeléssel vagy az anyag-összetétellel kapcsolatosan történt-e olyan megtévesztő tájékoztatás, amely alkalmas arra, hogy a fogyasztó ügyleti döntését befolyásolja. Ennek megállapítása esetén a fogyasztóvédelmi törvényben meghatározott szankciók alkalmazásának van helye, azzal, hogy a kis-és középvállalkozásokkal szemben első esetben tapasztalt jogsértés esetén nem szabható ki pénzbírság, összegez Dr. Fülöp Zsuzsanna.

A RUHÁZATI TERMÉKEK CÍMKÉZÉSE

A vásárló ruházati termékeken az alábbi címkékkal találkozhat:

- Nyersanyag-összetétel
- Kezelési jelképsor
- Márkajelzés
- Származási hely
- Méret

A minőség és megfelelés tanúsításnak az a célja, hogy igazolja, a termék valamilyen előírásnak, követelményrendszernek megfelel. Ma, amikor igen erős a piaci verseny, egy-egy ismert megkülönböztető jelzés alkalmazása versenyelőnyt, jobb piaci lehetőségeket biztosít:

- Saját jelölések (márkák), melyek a gyártók, forgalmazók saját megkülönböztető jelzései
- Megfelelési jelölések, melyekre vonatkozóan egy vagy több, bizonyos tulajdonságot, egy vizsgálólaboratórium igazol
- Vizsgálati jelölések, melyek jelzik, a termék a termék bevizsgált és szűrőpróbaszerűen ellenőrzött
- Környezetbarát-jelölések (öko-címkék)

A nyersanyag-összetételt a textilterméken címkézés vagy egyéb megfelelő jelölés útján kell megadni, a termékre ráerősítve vagy beleszöve. A nyersanyag-összetételre vonatkozó adatokat, valamint a meghatározott elnevezéseket, leírásokat és tájékoztatást világosan olvasható, egységes írásképpen, magyar nyelven kell feltüntetni a textiltermék csomagolásán, vagy más módon a textiltermékhez rögzítve, továbbá a textiltermékre vonatkozó kereskedelmi kommunikációban. Megengedett azonban, hogy ezek az adatok a magyar nyelv mellett más nyelven is szerepeljenek.

A nyersanyag-összetételen kívüli, a textiltermék jellemzésére vonatkozó egyéb tájékoztatást elkülönülten kell feltüntetni. A „100%”, a „tisztá” vagy ezekhez hasonló megjelölés a szálanyagok elnevezése mellett csak akkor alkalmazható, ha a textiltermék kizárólag egyféle szálanyagból készült. Fogyasztók számára forgalmazott textiltermékek esetében, a százalékos nyersanyag-összetételben az idegenszál jelenléte a textiltermék teljes tömegének 2%-áig megengedett, ha azt műszaki okok indokolják, és nem szándékos hozzáadásról van szó. Ez a tűrés 5%-ig nőhet kártolt fonási eljárással előállított termékek esetén, kivéve az „élőgyapjú”-ra megadott szigorúbb értéket. A névleges százalékos tömegarány és a vizsgálattal megállapított (tényleges) százalékos tömegarány között a teljes szálanyag-tömeghez viszonyítva 3% gyártási tűrés megengedett. Ez a tűrés vonatkozik a tömegarány szerinti csökkenő sorrendben feltüntetett szálakra, valamint a gyapjúra is. Két vagy több szálanyagból álló textiltermék esetén a felhasznált textilnyersanyagok arányát a nettó tömeg százalékában kell megadni, tömegarány szerinti csökkenő sorrendben.

ÖSSZETETT TEXTÍLIÁK NYERSANYAG-ÖSSZETÉTELÉNEK MEGADÁSA

Két vagy több összetevőből álló textilterméknél, ha az összetevők nyersanyag-összetétele nem azonos, a nyersanyag-összetételt az egyes összetevőkre vonatkozóan külön-külön kell megadni.

- Két vagy több szálanyagból álló textilterméknél, ha az egyik szálanyag a teljes tömeg legalább 85%-át alkotja, a nyersanyag-összetétel a következő módokon adható meg:
 - ez utóbbi szál elnevezése és annak pontos százalékos tömegaránya
 - ez utóbbi szál elnevezése és a „legalább 85%” tömegarány, vagy
 - a termék teljes százalékos összetételének feltüntetésével
- Két vagy több szálanyagból álló textilterméknél, ha egyik szálanyag tömege sem éri el az össztömeg 85%-át, legalább két fő szálanyag elnevezését és százalékos tömegarányát kell megadni, továbbá a termékben lévő egyéb szálakat tömegarány szerint csökkenő sorrendben, a százalékos tömegarányuk megadásával vagy anélkül. Ha a szálanyagok egyenként nem érik el a termék össztömegének 10%-át, az „egyéb szálak” megjelölés alkalmazható, és ezek összegzett tömegszázalékát kell feltüntetni. Ha azonban a termék össztömegének 10%-ánál kisebb arányban előforduló bármelyik szálanyag százalékos tömegarányát megadják, az összes többi szálanyag tömegarányát is fel kell tüntetni.
- A „féllen” elnevezés alkalmazható, ha a termék láncfonala tiszta pamut és vetülékfonala tiszta len, és a len aránya az írtelenített szövet össztömegének legalább

40%-a; a nyersanyag-összetétel megadásánál azonban hozzá kell tenni a „tisza pamut lánc - tiszta len vetülék” megjelölést.

- A „kevert szál” vagy „meghatározatlan összetételű termék” elnevezés annál a terméknel alkalmazható, melynek nyersanyag-összetétele a gyártás idején nem határozható meg.

AZ ÁZSIAI TERMÉKEK DOMINANCIÁJA

A Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság és a Teszt Plusz vizsgálati eredményei is megerősítik, a legtöbb, kifogásolható összetételbeli és jelölési visszaélés főként a keleti piacokon és üzletekben vásárolt termékeknél merülhet fel. A WTO-ba 2002-ben belépett Kína, az Európai Unióba irányuló ruházati exportját igen gyorsan megkétszerezte. Ez a magyar textilipart kétfelől is determinálta, hiszen egyrészt tovább szűkült a külföldi felvevőpiac, másrészt egyre több, alacsony árfekvésű termék került be az országba, amellyel a magyar gyártók nem tudtak versenybe szállni. Ez a tendencia azóta sem váltott irányt, és a ruházati termékek piacán hazánkban a kínai termékek egyértelműen dominálnak. Ebben nagy szerepe van a magyar fogyasztók részéről az olcsóbb termékek iránt megnyilvánuló, mind a mai napig fokozódó keresletnek, ami maga után vonja egyebek mellett a kínai ruházati termékek beáramlását. Akár a főváros közelében, akár vidéken tekintünk szét, azt láthatjuk, egyre több a kínai butik és áruház, ahol alacsony áron lehet hozzájutni, gyakorlatilag bármilyen ruházati termékhez. Általános tapasztalat, hogy az erősen árérzékennyé vált magyar fogyasztók már nem tudják megfizetni a márkatermékeket, ehelyett piacokon, kínai üzletekben, hipermarketekben vásárolnak. Egy 2012 elején napvilágot látott, nem reprezentatív felmérés is azt jelzi, az átlag magyar fogyasztó elsősorban ruházati termékek terén igyekszik spórolni. Csak a legszükségesebb esetben vásárol, és azt is olcsóbb beszerzési forrásból teszi. Még akkor is, ha az olcsóbb ruházati termékek minősége, tartóssága köztudottan alatta marad a márkatermékekének.

A TEXTILALAPANYAGOK ÁTTEKINTÉSE

TERMÉSZETES SZÁLAK

- növényi/cellulóz eredetű: pamut, kender, len, juta, stb.
- állati/fehérje-eredetű: gyapjú, láma, kasmír, selyem, stb.
- ásványi eredetű: üveg, fém, szén, stb.

REGENERÁLT SZÁLAK

(a cellulóz kémiai átalakítása útján nyert szálak)

- viszkóz
- cellulóz-acetát

- rézoxid műszál

SZINTETIKUS SZÁLAK

- polikondenzátumok: poliészter, poliamid, stb.
- polimerizátumok: polietilén, polipropilén, stb.
- polivinilek: például poliakrilnitril
- kopolimerek: például modakril

(2. táblázatunkban részletesen ismertetjük a textilipari nyersanyagokat.)

A PAMUT ELŐÁLLÍTÁSA

A pamutszál világszerte az egyik legfontosabb textilalapanyag, az összes szárfelhasználás közel felét teszi ki. A gyapotot, melynek magaszálát nevezzük pamutnak, a legnagyobb mennyiségben Kínában, Indiában, az USA-ban, a volt Szovjetunió, Egyiptom, Törökország és Dél-Amerika területein termesztik. A termesztés során műtrágyákat, különböző növényvédőszereket, valamint konzerválószerket is felhasználnak. Ezek nagy része az egészségre veszélyes lehet. Korábbi adatok szerint a világ növényvédőszer-készletének mintegy 10%-a, ma már egyes becslések szerint az egynegyede gyapotföldekre kerül. Ez megdöbbentő adat. A peszticid- és herbicid-származékok egy-egy erősen kezelt területről származó pamut esetében még a textil-végtermékben is kimutathatók. Joggal merül fel a kérdés, mennyire jelent ez veszélyt a pamuttermékek viselése során. Némileg megnyugtató, hogy a növényvédőszerke a gyapot kezelése, a nedves kezelések, például a színezés során, amelynek első lépése a főzés, gyakorlatilag kioldódnak a rostokból. A nyers termékekben, a fonás-szövés alatt azonban még jelen vannak, de kifőzéssel, mosással eltávoznak. A növényvédőszerke gyakorlati veszélyforrást főként azok számára jelentenek, akik kezeletlen, nyers szövetből készült ruhaneműt viselnek.

Ugyancsak igen környezetterhelő a gyapottermesztés során a vízfelhasználás, és az állattartásnál alkalmazott fertőtlenítőszer-felhasználás. Regenerált szálak gyártása alatt nagy mennyiségben használnak fel nátrium-hidroxidot, szulfid-oldatot és cinkszulfátot, fehérítőszerke, energiát és vizet. Egy nagyobb viszkózágyár szennyvízkibocsátása 1,2 millió fős lakossági kibocsátással azonos nagyságrendű. A szintetikus szálak felhasználása az összes szárfelhasználás mintegy 50 %-a, de ez az érték évről-évre növekszik. Alapanyaguk a nyersolaj, amelyet különböző, lég- és vízszennyezéssel járó eljárásokkal dolgoznak fel.

A KÖRNYEZETBARÁT TERMÉKEK JELZÉSEI

A környezetbaráttermék-jelek nemzetközi, nemzeti, vagy szervezetek által kiadott emblémák. A termékeknek különböző, rögzített követelményrendszernek kell megfelelniük, és független vagy saját vizsgálóintézetek által történő bevizsgálás után nyerhetik el a jogot a címke feltüntetésére. Az Európai Unió egyik kiemelten kezelt területe a környezetvédelem. A környezetvédelmet szolgáló eszközöknek számos, jogilag szabályozott, kötelező formája van, de léteznek önkéntes kötelezettségvállaláson alapuló rendszerek is.

Egy 1000 ember megkérdezésén alapuló, korábbi felmérés során kiderült, hazánkban is vannak olyan fogyasztói csoportok, amelyek számára fontos a megvásárolt termék környezetbarát volta. A magyarok csaknem fele (49 %) hajlandó anyagi áldozatot is vállalni, és többet fizetni a környezetbarát termékekért, 31 % nem biztos benne, 18 % pedig nem hajlandó rá. A „környezetbarát” jelző napjaink egyik legfontosabb marketingeszközévé vált. A jelzés azonban nagyon sok esetben félrevezető, gyakran téves, vagy a tájékoztatás hiányos, mivel a gyártó vagy a hirdető nincsen tisztában az érintett komplex környezeti kérdéssel, azonban a szlogen használata piacelőnyt jelenthet. A vállalatok egy része már „ökomarketing”-et alkalmaz, amelynek alapvető célja, hogy a környezeti előnyöket a környezettel nagyobb összhangban álló termékeken és szolgáltatásokon keresztül versenyelőnyvé alakítsa. Ha azonban a környezetbarát termék sem nem olcsóbb, sem közvetlen hasznot nem jelent a vásárló számára, a fogyasztók inkább a hagyományos termékeket vásárolják. A környezetbarát termék csupán környezetbarát-tulajdonsága miatt jobban nem eladható, a kiváló minőség, a kedvező ár döntő szempont. Az alacsony árfekvésű termékek gyártói, forgalmazói és a vevőkörük általánosságban nem igényli a megkülönböztető jelöléseket. A felső árkategóriában a kereskedők a külföldi, márkás termékeket részesítik előnyben, ezek egy része pedig már eleve rendelkezik valamilyen megkülönböztető jelzéssel.

A BIOPAMUT ÉS AZ ÖKOCÍMKÉK

A *biopamut* előállításánál a gyapot ellenőrzött biotermesztés eredménye. A biopamut-termesztés alapvető jellemzői a szervezestrágyázás, a tisztán biológiai eljárásokkal megvalósított növényvédelem, a kézi betakarítás, a vetésforgó alkalmazása, és tartózkodás az olyan vegyi anyagok alkalmazásától, mint például a növényvédőszeres és a műtrágyák. Ehhez hasonlóan a *biogyapjú* a bio-állattenyésztés alapelveinek - mesterséges adalékanyagok, mint a növekedésserkentők, hizlalószerek használata nélkül - megfelelően tartott birkákból származó gyapjú. A nyersgyapjút ez esetben nem kezelik vegyi anyagokkal, a színezett gyapjút ökológiailag biztonságos módon festik.

Az *ökocímkék* alkalmazásával a gyártó vagy a terméket forgalomba hozó arra hívja fel a vásárlók figyelmét, hogy az ilyen címkével rendelkező termék környezetbarát. Ezek a megkülönböztető jelölések azonban csak akkor hitelesek, ha megfelelő intézményi (nyilvántartási, vizsgálati) háttér van az egyes védjegyek mögött. Ilyen az Európai Unió ökocímkéje is, amely azt jelöli, hogy az ezzel a védjeggyel ellátott termék, a hasonló tulajdonságokkal rendelkező egyéb termékekkel összehasonlítva, az egész életciklusa folyamán környezetkímélő. A környezetet terhelő hatások csökkentéséhez azok pontos ismerete szükséges, melynek módszere az életciklus-elemzés. Ez egy összetett folyamat,

amely során megbecsülik egy adott termékkel összefüggő környezeti hatásokat, azáltal, hogy a folyamatok és a tevékenységek anyag- és energiafelhasználását, illetve a környezetbe jutó hulladékok mennyiségét azonosítják és számszerűsítik. A földünket érő környezetkárosító hatások több, mint 80 %-a a termékek gyártása, használata és a hulladékos életszakasza során, valamint a szolgáltatásokkal kapcsolatosan keletkezik. Az ártalmak elkerülésének leghatékonyabb módja olyan termékek gyártása, melyek a hasonló funkciót szolgáló termékekkel összehasonlítva, életciklusuk során kevésbé terhelik a környezetet.

Manapság nagyon sokféle ökojelet használnak, de nem mindegyik rendelkezik tényleges előnyökkel. Az emblémák egyik csoportját a saját készítésű, „önjelölt” ábrák alkotják, többnyire „öko” vagy „bio” feliratokkal, amelyek jogilag nem védettek, és tartalmi jelölésük nem felel meg a valóságnak. Konkrét információt nem adnak, a jelölés tartalmára nem nyújtanak felvilágosítást. A másik csoportba tartoznak a hivatalosan is elfogadott emblémák. Brit szakemberek az alábbi öt alapelvet fogalmazták meg, a környezeti minősítések használata tekintetében:

- a jogcím teljes körű, hiteles bizonyítása
- a környezetre való abszolút ártalmatlanság megfogalmazásának lehetőség szerinti kerülése
- a jogcím alapjának világos magyarázata
- a félrevezető jogcímek kiküszöbölése
- közérthető nyelv használata, a fogyasztók megtévesztésének elkerülése érdekében.

A rendszerekhez történő csatlakozás önkéntes, az ökocímke használatához azonban hivatalos bizottság vagy független szakértői csoport jóváhagyása szükséges. A megkülönböztető jelzéseket adott időtartamra adják ki, de alkalmazásuk meghosszabbítható. A használatért (rendszerektől függően) különböző díjakat kell fizetni (licenc, forgalomba hozott termék árbevételének bizonyos százaléka, vizsgálati díj). Az ökocímkék nem mindegyike vizsgálja a teljes életciklust. Vannak olyanok, melyek csak a termékekre vonatkoznak, és azt jelölik, hogy a termék tartalmaz-e bizonyos káros anyagokat. Léteznek olyan jelölések is, melyek a termék újrahasznosíthatóságát jelölik.

AZ EURÓPAI UNIÓ ÖKOCÍMKÉJE: AZ „EURÓPAI VIRÁG”

Az Európai Unió tagországaiban 1992-től kötelező működtetni az egységes környezetbarát termékek minőségtanúsító rendszerét, melynek szimbóluma az „európai virág”.

Az ezzel a jellel ellátott termék az életciklusa minden fázisában a környezetet kevésbé terheli,

a hasonló célokra szolgáló termékekhez viszonyítva. Részletesen szabályozza a tiltott vagy a határértékhez kötött veszélyes anyagokat, mind az alapanyagok, mind a termelés tekintetében. (Arilamint tartalmazó színezékek tilalma, a formaldehid, az illékony szerves anyagok és a peszticidszármazék-tartalom határértékhez kötése, az egyézségre káros lángmentesítő-szerek és vegyszerek alkalmazásának tilalma, a pentaklórfenol alkalmazásának tilalma. Az alkalmazott irányagnak, mosószereknek és lágyítóknak biológiailag lebonthatóknak kell lennie.)

A MAGYAR KÖRNYEZETBARÁT-JEL

Hazánkban kormányhatározat írta elő a „környezetbarát termék” minősítés bevezetését, és 1994 óta lehet ilyen védjegyhasználati jogot szerezni, önkéntes pályázat útján. Magyarországon ekkor alapította meg a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium a Környezetbarát Közhasznú Társaságot, amely a környezetbarát-vedjegy egyes termékekre vonatkozó feltételrendszerének kidolgozását, odaítélését koordinálja. Környezetbarát-minősítést az a termék, technológia vagy szolgáltatás kaphat, amely az adott igényt kielégítő egyéb megoldásokkal összehasonlítva, az azonos vagy jobb minőség mellett, a környezeti hatást igazoló életciklus-elemzés alapján megfelel az adott területre vonatkozó és a Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság által létrehozott szakértői bizottság által elfogadott minősítő rendszernek. A magyar környezetbaráttermék-jel egy stilizált cédrus.

AZ „ÖKO-TEX STANDARD 100” TERMÉKJEL

Az Európai Unió országaiban működő, független textilipari vizsgáló intézetek 1992-ban egy olyan szervezetet alapítottak, amely azt tűzte ki célul, hogy kidolgoz egy olyan feltételrendszert (vizsgálandó paramétereket, vizsgálati módszereket és megfelelő határértékeket), amely alkalmazásával biztosítani lehet, hogy a bevizsgált textiláru káros, veszélyes anyagot nem tartalmaz. Ma már a világ minden táján elismerik, és szívesen alkalmazzák ezt a megkülönböztető jelzést. A védjegy azt tanúsítja, hogy a termék az ÖKO-TEX Standard 100 előírásai alapján be van vizsgálva, egy adott (csak kijelölt, és a szervezet által elfogadott) intézet által, és adott számon központi nyilvántartásba van véve. E megkülönböztető jelzéssel ellátott termék az emberre nézve káros anyagot nem tartalmazó textiláru jelöl. A rendszer kritériumrendszere hasonló, de szigorúbb, mint az EU-s öko-címke-rendszer előírása, viszont az ÖKO-TEX Standard 100 rendszer (az EU rendszerétől eltérően) csak terméket vizsgál, a gyártás feltételeit nem. Az ilyen megkülönböztető jellel jelzett termékek egyben megfelelnek az EU-címke előírásainak is. Ugyanezen résztvevők kialakították az úgynevezett ÖKO-TEX 1000 rendszert, amely már a gyártást és a hulladékképződést is vizsgálja.

AZ ÖKOTEX SZERVEZET MÁS MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELEI

ÖKOTEX STANDARD 1000

ÖKOTEX STANDARD 100 PLUS

EGYÉB ÖKOTERMÉK-JELEK (a teljesség igénye nélkül)

- Humán, termelés és hulladék-kezelés: cég által kiadott, külső laboratórium által tanúsított
- A pamut termesztése ellenőrzött, lombtalanítószer alkalmazása tiltott, kézi szedés, peszticid-mentesség
- Környezetbarát-színezés/nehézfém-tartalom-mentes színezék
- Nincs klór-fehérítés
- Nincs műgyantás vagy formaldehides kikészítés
- Nincs vegytisztítás
- A szennyvíz saját tisztítóműbe kerül
- Zaj- és hulladékcsökkentés, energiatakarékosság

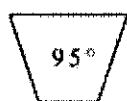

- Az ellenőrzés a teljes textil-láncot felöleli, külső laboratórium által tanúsított, privát szervezet (egyesület) adja ki
- Jelenleg ez a legszigorúbb követelményekkel rendelkező címke
- 100% természetes alapanyag, ökológiailag ellenőrzött termesztés, peszticid-mentesség
- Tilos a környezetet károsító feldolgozás (optikai fehérítő, formaldehid, konzerválószer, molyirtó, lángmentesítőszer használata tiltott)
- „AZO”, allergiát okozó és egyéb veszélyes színezékek tilalma
- Szociális törvények betartása

A TEXTÍLIÁK KEZELÉSI JELKÉPEI

A kezelési jelképsor a termékre ráerősített, ma már szabványosított ábrasorozat. Ezek az a piktogramok útmutatást adnak a felhasználónak arra, miképp kell eljárnia a termék mosásánál, vegytisztításánál, és az ezekhez kapcsolódó műveleteknél (szárítás, vasalás). A textiltermékek mosásánál, vegytisztításánál figyelembe kell venni, hogy a termék fizikai és kémiai hatásoknak van kitéve, amelyek esetenként károsíthatják az anyagot, vagy legalábbis befolyásolhatják a későbbi használhatóságát. A felhasználók számára ezért egyértelmű felvilágosítást kell adni arra vonatkozólag, hogy hogyan kell eljárnia, illetve mit kell elkerülnie ahhoz, hogy a termék a használhatóságát minél hosszabb ideig, változatlanul megőrizhesse. Erre szolgálnak azok a ma már általánosan használt kezelési jelképek, amelyeket a köznyelv gyakran „textil-kresz”-nek is nevez. A kezelési útmutatónak ez a módszere azért különösen előnyös, mert szükségtelenné teszi a szöveges közlést, ami nyelvi korlátokat jelentene.

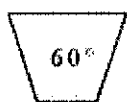
A MOSÁS JELKÉPEI

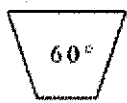
Mosógépben különösebb óvatosság nélkül, normál program szerint mosható, öblíthető, centrifugálható

Mosás forgódobos gépben, hőmérséklet-korlátozás nélkül, öblítés, centrifugálás kíméletesen. Keverőtárcsás gépben nem mosható

Legfeljebb 60°C-on mosógépben, kímélő program szerint mosható, öblíthető, centrifugálható

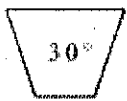
Mosás forgódobos gépben, legfeljebb 60°C-on, kímélő program szerint öblítés, centrifugálás kíméletesen. Keverőtárcsás gépben nem mosható

Legfeljebb 40°C-on mosógépben, normál program szerint mosható, öblíthető, centrifugálható

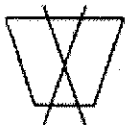
Mosás forgódobos gépben, legfeljebb 40°C-on kímélő program szerint, öblítés, centrifugálás kíméletesen. Keverőtárcsás gépben nem mosható

Mosás forgódobos gépben, legfeljebb 30°C-on, kímélő program szerint, öblítés, centrifugálás kíméletesen. Keverőtárcsás gépben nem mosható

Kizárólag forgódobos gépben, legfeljebb 40°C-on, nyomkodva, dörzsölés és facsarás nélkül mosható. Öblítés, centrifugálás kíméletesen

Nem mosható!

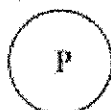
A VEGYTISZTÍTÁS JELKÉPEI

Valamennyi textíliára általánosan használt szerves oldószerrel tisztítható, a szokásos műveletek alkalmazásával

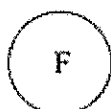
Vegytisztítható tetraklór-etilénnel (perklór-etilén) benzinnel, a szokásos kezelési műveletek alkalmazásával

Tisztításkor óvatosság szükséges, perklór-etilénnel tisztítható, de korlátozott a víz, a segédanyag-hozzáadás, a mechanikai hatás és a szárítási hőmérséklet

Csak benzinnel vagy valklénnel tisztítható, a szokásos műveletek alkalmazásával.

Tisztításkor bizonyos óvatosság szükséges, benzinnel vagy valklénnel tisztítható, de korlátozott a víz, a segédanyag-hozzáadás, a mechanikai hatás és a szárítási hőmérséklet

Vegyileg nem tisztítható

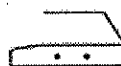

Nedvesen (vizesen) vegytisztítható

A VASALÁS JELKÉPEI

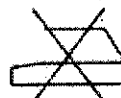
A vasalótalp hőmérséklete legfeljebb 200°C lehet

A vasalótalp hőmérséklete legfeljebb 150°C lehet

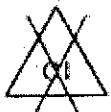

A vasalótalp hőmérséklete legfeljebb 110°C lehet

Nem vasalható

A FEHÉRÍTÉS JELKÉPEI

Klórtartalmú készítményekkel (például hypo, Flóraszept) nem kezelhető, nem fehéríthető

Klórtartalmú készítményekkel kezelhető, fehéríthető

A SZÁRÍTÁS JELKÉPEI

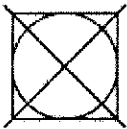
Forgódobozos szárítóban szárítható, különös óvatosság nem szükséges

Igen enyhe centrifugálás vagy centrifugálás nélkül, csak felfüggesztve, csepegtetve szárítható

Igen enyhe centrifugálás, vagy centrifugálás nélkül fektetve, kiterítve, formára igazítva szárítható

Forgódobozos szárítóban nem szárítható

A FÉBÉSZ és a Teszt Plusz Online vizsgálatát

a Gazdasági Versenyhivatal VERSENYKULTÚRA KÖZPONTJA támogatja

GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL
VERSENYKULTÚRA KÖZPONT

**Ruházati termékek pamuttartalmát vizsgálhatta
a FÉBÉSZ magazinja, a Teszt Plussz Online**

Minden harmadik vizsgált pamuttermék címkén jelzett összetétele valótlan!

A pamutból készült ruha viselete kényelmes, tapintása kellemes, érzete bőrbarát. Sokan kifejezetten egészségügyi okból viselik. A vásárlók döntő többsége nem kizárólag márkaboltokban és ruházati áruházakban, hanem hipermarketben, kínai üzletben, kisebb butikokban és piacon is vásárol. Ki-ki igénye, ízlése, pénztárcája szerint.

A Fogyasztói és Betegjogi Érdekvédelmi Szövetség magazinja, a Teszt Plussz Online 2012 februárjában húsz, 100% pamutnak jelölt ruhaneműt vásárolt, a fent említett helyeken. A mintákat akkreditált laboratóriumban vizsgáltattuk be, hogy megtudjuk, a termékek tényleges pamuttartalma azonos-e a gyártó/forgalmazó által feltüntetett értékkel. A vizsgálat eredménye: a húszból hét termék mért, tehát valós pamuttartalma nem egyezett meg a címkén jelzettel, tehát minden harmadik, 100% pamutként vásárolt termék részben vagy teljes mértékben szintetikus nyersanyagból készült!

Összeállításunkban részletesen ismertetjük a vizsgálati eredményeinket, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság tapasztalatait, és áttekintést adunk a ruházati termékek kötelező jelölésére vonatkozó rendeletekről. Tisztázunk néhány alapfogalmat: mit takar a biotextil megnevezés, milyen információval szolgálnak az ökocímkék, továbbá összegezzük a textilipari nyersanyagok és az úgynevezett textil-kresz legfontosabb tudnivalóit.

A SAJÁT BŐRÜNKÖN ÉREZZÜK

A természettől elszakadva élő ember számára a pamut máig az egyik legkényelmesebb, legüdítőbb viselet. A nedvességet jól szívja, könnyen mosható, tisztítható. A bőrrel közvetlenül érintkező ruhaneműk esetében a vásárlók többsége kifejezetten a pamutból készült termékeket részesíti előnyben: a gyermekruha, zokni, alsónemű, hálóing, póló jobb, ha természetes anyagból készült, vagy csak elenyésző hányadban tartalmaz szintetikus nyersanyagot.

Miután általában tudatosan keressük a tiszta pamutból készült termékeket, és tapintással nem lehet megállapítani, ha az alapanyag a jelzettől eltér, a vásárló a termékcímkén feltüntetett összetételre van hagyatkozva. Mi is így tettünk, amikor kiválasztottuk a húsz, különféle rendeltetésű, vizsgálandó terméket. Törekedtünk arra, hogy piaci kínálat éppúgy legyen a minták között, mint kínai áruház, hipermarket, ruházati áruházlánc és butik által forgalmazott áru. A megvásárolt termékek között volt gyermekruha, zokni, alsónemű, hálóing, divatáru egyaránt. A mintákat semleges csomagolásban, sorszámossal ellátva bocsátottuk a laboratórium rendelkezésére.

A VÁSÁRLÓ CSAK A TERMÉKCÍMKE ALAPJÁN TÁJÉKOZÓDHAT

Jancsó Eszter, a laboratóriumi vizsgálatot végző Innovatext Textilipari Műszaki Fejlesztő és Vizsgáló Intézet Zrt. Kémiai és Mérnökszolgálati osztályának vezetője hangsúlyozza, még egy szakember sem tud minden esetben pusztán a ruha tapintásából következtetéseket levonni a termék tényleges összetételére vonatkozóan, főként korszerű, modern nyersanyagok esetében. Kirívó esetben, mint például ha pamut helyett tisztán szintetikus szálból készült a kiszemelt termék, ez még egy laikusban is gyanút kelthet. Nem bolti környezetben, egyszerű módszerrel eldönthető, szintetikus, vagy nem szintetikus az összetétel, ha a ruhából kihúzott szálát meggyújtjuk: a pamutszál a papírhoz hasonlóan ég, a gyapjúnak jellegzetes szaga van, a szintetikus szálak olvadnak, és göb képződik.

Tapasztalataink szerint a márkaboltok, a nemzetközi ruházati bolthálózatok, az áruházláncok korrekt jelölésű, megbízható nyersanyag-összetételű termékeket forgalmaznak, amire garancia az általuk alkalmazott minőségi kontroll. Folyamatosan ellenőrzik a beszállítók termékeinek minőségét, így a nyersanyag-összetételt is, de a vizsgálatok a szakítószilárdságra, a színtartósságra, és valamennyi lényeges kvantitatív és kvalitatív jellemzőre kiterjednek. A márkás termékek forgalmazói és a nagy kereskedelmi áruházláncok nem engedhetnek meg olyan hibát, hogy adott esetben pamutként hozzanak forgalomba szintetikus összetételű ruhaneműt. Évekkel ezelőtt a hazai rendeletek értelmében még kötelező volt az import ruházat termékek nyersanyag-összetételének szűrőpróbaszerű vizsgálata, mely állandó, folyamatos minőségi kontrollt jelentett. Ezt ma már a jogszabályok nem írják elő.

Egyes előítéletekkel szemben tudnunk kell, a ruházati termékek minősége és a korrekt nyersanyag-összetétel alapvetően nem a származási ország függvénye, hiszen még a világmárkák is részben a Távol-Keletről szerzik be az alapanyagokat, és sok esetben maga az előállítás is ott történik. A végtermék minőségét az alapanyagokkal és a gyártással szemben támasztott követelmények határozzák meg: kínai ruhaneműt vásárolhatunk piacon és márkaboltban is, a minőség viszont nagyságrenddel különbözhet.

A magyar fogyasztói társadalom a ruházati termékek vásárlása terén is erősen differenciálódott. Nem mindenkinek van lehetősége, hogy márkaboltból öltözködjön, és akik piacon vagy kínai üzletben vásárolnak, számukra az ár a meghatározó szempont, nem a termékösszetétel. Sajnos, a vásárlók nagy része nincsen tisztában az egyes nyersanyagok, mint például a poliamid, a poliészter vagy a poliakril-nitril közötti különbséggel, mert ilyen információk már nem jutnak el hozzájuk. Az ökcímkék tartalmát sem ismerik kellőképpen. Az a fajta tudatosság és vásárlási kultúra, ami például Németországban vagy Svájcban már évtizedek óta jellemző, nálunk még gyerekcipőben jár, összegezte szakvéleményét és tanácsait Jancsó Eszter.

VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK

A textíliák nyersanyag-összetételének minőségi meghatározása az MSZ 13560/2-1989 szabvány szerint, mikroszkópos vizsgálattal és kénsavas oldással történt. A szálanyagok mikroszkópos képe jellegzetes, a pamuté kiváltképp: a hossz- és a keresztmetszet alapján

nagy biztonsággal beazonosítható. Annak érdekében, hogy a pamutot és a poliésztert (a poliészter lineáris makromolekulákból álló szál, amelynek láncai legalább 85 tömegszázalékban tereftálsav-észterből állnak) meg lehessen különböztetni egymástól, a mintát 75%-os kénsavban oldják, melyben a pamut oldódik, a poliészter azonban nem.

A Teszt Plusz Online által vásárolt 20, a termékcímkéken „100% pamut” jelöléssel szemben a mért pamuttartalom 7 termék esetében (1., 2., 5., 9., 11., 12., 13. számú minta) nem felelt meg a gyártó/forgalmazó által közölt értéknek (1. táblázat). Két felnőttzokni (1. és 2. minta) egyáltalán nem tartalmazott pamutot, míg 2 gyermekzokni (5. és 13. minta) mintázata poliészter volt. 3 női hálóing (9., 11., 12.) sosem látott pamutot, nyersanyaguk valójában tisztán poliészter.

Valótlan nyersanyag-összetétel jelölése a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi LXVII. törvény megfogalmazása szerint megtévesztő kereskedelmi tevékenységnek minősül, továbbá a ruházati termékek jelölésére vonatkozó jogszabályokkal is ellentétes.

FÉRFI AJÁNDÉKOZÓK HÁTRÁNYBAN

Összefoglalva: a hét, kifogásolt termék közül két női hálóing a tisztapamut-jelölés ellenére egyáltalán nem tartalmazott pamutot. Ehhez hasonlóan egy póló és két zokni szintén tisztán szintetikus nyersanyagból készült, mint ahogyan további két gyermekzokni mintázata is poliészter volt.

Táblázatunkban látható, a 4-essel, illetve 14-essel jelölt női alsó és női póló a pamut mellett elasztánt (az elasztán elasztikus szál, amely legalább 85 tömegszázalékban szegmentált poliuretánból áll, és amely húzóerő hatására eredeti hosszának háromszorosára nyúlik, majd tehermentesítés után azonnal visszanyeri megközelítőleg a kiindulási hosszát) is tartalmaz. Az elasztán ugyan szintén szintetikus anyag, ennek ellenére értéknövelőnek minősül. Fürdőruháknál, vagy body-knál a rugalmasságot adó elasztán akár 20%-os részarányban is jelen lehet. Az elasztán-tartalom feltüntetése 2% alatt nem kötelező.

Zokniknál a sarok és az orr-rész erősítése céljából poliamidot vagy poliésztert is használhatnak, de ha a terméken ez nincs jelölve, a nyersanyag-összetétellel kapcsolatos kötelező jelölési előírásoknak az áru nem felel meg. Zokniknál, alsóneműknél a termékben található gumibetoldást is meg kell adni, szintén 2%-os részarány felett. A pamut mellett némely összetevő (elasztán, gumi) jelenléte esetenként praktikus, szükségszerű és/vagy értéknövelő, ennek ellenére, ha azt a termékcímkén a gyártó/forgalmazó nem tünteti fel, azzal, mint említettük, megsérti a törvényi előírásokat.

Táblázatunkban a vizsgálati eredmények mellett megjelöltük a vásárlás helyét, a vásárolt termék megnevezését/rendeltetését, a feltüntetett és a tényleges nyersanyag-összetételt. Ezek alapján arra vonatkozóan is le tudunk vonni következtetéseket, általában hol találkozhatunk megtévesztő, jogszabályba ütköző jelölésű termékekkel.

A NEMZETI FOGYASZTÓVÉDELMI HATÓSÁG VIZSGÁLATAI

Dr. Fülöp Zsuzsanna, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság szóvivője:

- Az NFH ilyen irányú ellenőrzéseinek célja a textiltermékek címkézésének, a jogszabályban előírt tájékoztatók meglétének, tartalmának, azon belül a feltüntetett nyersanyag-összetétel valóságtartalmának ellenőrzése, ezáltal a fogyasztók megtévesztésére alkalmas tájékoztatások, illetve a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytató vállalkozások kiszűrése. A textiltermékeken belül az NFH kiemelt figyelmet fordít a csecsemőknek és a kisgyermekeknek szánt ruházati termékek ellenőrzésére, mert e korosztály a legkiszolgáltatottabb, bőrük a legérzékenyebb, ezért esetükben különösen fontos a nyersanyag-összetételre vonatkozó, valóság-hű tájékoztatás. A gyermekruházati termékeken túl a fogyasztóvédelmi hatóság az elmúlt években az ágyneműk, a háztartási lakástextíliák és a bőrrel közvetlenül érintkező öltözék-kiegészítő termékek (sálak, divatkendők, sapkák, kesztyűk, homlokpántok) nyersanyag-összetételére vonatkozó tájékoztatás megfelelőségét is vizsgálta. A hatóság 2010-ben a nyersanyag-összetételre vonatkozóan elvégzett 50 csecsemő- és kisgyermek-ruházati termék vizsgálatánál 47 darab (94%) esetében állapította meg, hogy a címkén megadott nyersanyag-összetételre vonatkozó tájékoztató nem felel meg a valóságnak. Az ugyanebben az évben végzett másik vizsgálat keretében a mintavételezett 20 féle, 100% pamutnak tanúsított terméken elvégzett vizsgálat alapján a hatóság 13 féle termék (65%) esetében állapította meg, hogy a nyersanyag-összetételre vonatkozó tájékoztatás megtéveszti a fogyasztókat. Az NFH 2011-ben 16 féle női sálból és divatkendőből vett mintát, melyek vizsgálata során megállapítást nyert, hogy 6 féle termék (37,5%) esetében a nyersanyag-összetételre vonatkozó információ nem felelt meg a valóságnak.

A Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság időről időre elvégzett ellenőrzései is igazolják, a „100% pamut” jelöléssel ellátott ruhaneműk nem minden alkalommal jelölnek kizárólag pamutból készült termékeket. Másrészt jelentős mértékű az egyéb, megtévesztő jelölés a ruházati termékek címkéjén. A felsőruházati termékek címkézését rendszeresen, évek óta országos vizsgálatok keretében, folyamatosan ellenőrizzük. A rendszeres ellenőrzés ellenére a címkézési hiányosságok aránya igen magas. Az Európai Gazdasági Térségen kívül gyártott, harmadik országból származó termékek esetében címkézési hiányosságok sokkal gyakrabban fordulnak elő. A távol-keleti országokból származó termékeken a bevarrt címkéken gyakran megtalálható a magyar nyelvű nyersanyag-összetétel, valamint a bevarrt használati kezelési útmutató, de azok valóságtartalma gyakran megkérdőjelezhető. A kereskedők sokszor saját maguk gyártotta címkékkel látják el a termékeket. Nem ellenőrzik le a termékekben már benne lévő címkék tartalmát, kezelési utasításokat, ezért ilyen esetben gyakrabban található ellentétes tartalmú, megtévesztő tájékoztatás.

A textilruházati termékek címkézésére (a vásárlási tájékoztatók tartalmára) vonatkozó szabályozás 2008-ban jelentős változáson ment át. A ruházati termékek esetében a használati kezelési útmutató tartalmára és megadásának módjára vonatkozóan jelenleg konkrét jogszabályi előírás nincs. A textiltermékek címkézését a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.), a textiltermékek forgalomba hozatalának egyes

követelményeiről szóló 25/2005 (IV.29.) GKM rendelet, valamint a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban Fttv.) szabályozza. A nyersanyag-összetételt a textilterméken a 25/2005 (IV. 29.) GKM rendelet alapján a világosan olvasható egységes írásképben, magyar nyelven kell megadni. Több szálasanyagból álló textiltermék esetén a nyersanyagok arányát a nettó tömeg százalékában kötelező feltüntetni, a tömegarány szerinti csökkenő sorrendben. Bélelt termékek esetén a főbélésanyag összetételét is jelölni kell a címkén.

MIT TEHET A FOGYASZTÓ KIFOGÁS ESETÉN?

Amennyiben a fogyasztó több, egymással ellentétes tartalmú információkat talál a terméken (akár a kezelés, akár az anyagösszetétel tekintetében), úgy ezt elsődlegesen a vásárlás helyszínén érdemes jelezni és kérni a megfelelő tájékoztatást. Ha az anyagösszetételt illetően bizonyosodik be, hogy a feltüntetettel ellentétben más anyagokat tartalmaz, úgy a fogyasztó hibás teljesítésre vagy tévedésbe ejtésre hivatkozással akár a vételár visszatérítését is kérheti. Mindezek mellett lehetősége van a fogyasztóvédelmi hatóság megyei felügyelőségeinél bejelentést tenni. A hatóság ebben az esetben egy eljárást folytat le, melynek során azt vizsgálja, hogy a használat, kezeléssel vagy az anyag-összetétellel kapcsolatosan történt-e olyan megtévesztő tájékoztatás, amely alkalmas arra, hogy a fogyasztó ügyleti döntését befolyásolja. Ennek megállapítása esetén a fogyasztóvédelmi törvényben meghatározott szankciók alkalmazásának van helye, azzal, hogy a kis-és középvállalkozásokkal szemben első esetben tapasztalt jogsértés esetén nem szabható ki pénzbírság, összegez Dr. Fülöp Zsuzsanna.

A RUHÁZATI TERMÉKEK CÍMKÉZÉSE

A vásárló ruházati termékeken az alábbi címkékkel találkozhat:

- Nyersanyag-összetétel
- Kezelési jelképsor
- Márkajelzés
- Származási hely
- Méret

A minőség és megfelelés tanúsításnak az a célja, hogy igazolja, a termék valamilyen előírásnak, követelményrendszernek megfelel. Ma, amikor igen erős a piaci verseny, egy-egy ismert megkülönböztető jelzés alkalmazása versenyelőnyt, jobb piaci lehetőségeket biztosít:

- Saját jelölések (márkák), melyek a gyártók, forgalmazók saját megkülönböztető jelzései
- Megfelelési jelölések, melyekre vonatkozóan egy vagy több, bizonyos tulajdonságot, egy vizsgálólaboratórium igazol
- Vizsgálati jelölések, melyek jelzik, a termék a termék bevizsgált és szűrőpróbaszerűen ellenőrzött
- Környezetbarát-jelölések (öko-címkék)

A nyersanyag-összetételt a textilterméken címkézés vagy egyéb megfelelő jelölés útján kell megadni, a termékre ráerősítve vagy beleszőve. A nyersanyag-összetételre vonatkozó adatokat, valamint a meghatározott elnevezéseket, leírásokat és tájékoztatást világosan olvasható, egységes írásképben, magyar nyelven kell feltüntetni a textiltermék csomagolásán, vagy más módon a textiltermékhez rögzítve, továbbá a textiltermékre vonatkozó kereskedelmi kommunikációban. Megengedett azonban, hogy ezek az adatok a magyar nyelv mellett más nyelven is szerepeljenek.

A nyersanyag-összetételen kívüli, a textiltermék jellemzésére vonatkozó egyéb tájékoztatást elkülönülten kell feltüntetni. A „100%”, a „tisza” vagy ezekhez hasonló megjelölés a szálanyagok elnevezése mellett csak akkor alkalmazható, ha a textiltermék kizárólag egyféle szálanyagból készült. Fogyasztók számára forgalmazott textiltermékek esetében, a százalékos nyersanyag-összetételben az idegenszál jelenléte a textiltermék teljes tömegének 2%-áig megengedett, ha azt műszaki okok indokolják, és nem szándékos hozzáadásról van szó. Ez a tűrés 5%-ig nőhet kártolt fonási eljárással előállított termékek esetén, kivéve az „élőgyapjú”-ra megadott szigorúbb értéket. A névleges százalékos tömegarány és a vizsgálattal megállapított (tényleges) százalékos tömegarány között a teljes szálanyag-tömeghez viszonyítva 3% gyártási tűrés megengedett. Ez a tűrés vonatkozik a tömegarány szerinti csökkenő sorrendben feltüntetett szálakra, valamint a gyapjúra is. Két vagy több szálanyagból álló textiltermék esetén a felhasznált textilnyersanyagok arányát a nettó tömeg százalékában kell megadni, tömegarány szerinti csökkenő sorrendben.

ÖSSZETETT TEXTÍLIÁK NYERSANYAG-ÖSSZETÉTELÉNEK MEGADÁSA

Két vagy több összetevőből álló textilterméknél, ha az összetevők nyersanyag-összetétele nem azonos, a nyersanyag-összetételt az egyes összetevőkre vonatkozóan külön-külön kell megadni.

- Két vagy több szálanyagból álló textilterméknél, ha az egyik szálanyag a teljes tömeg legalább 85%-át alkotja, a nyersanyag-összetétel a következő módokon adható meg:
 - ez utóbbi szál elnevezése és annak pontos százalékos tömegaránya
 - ez utóbbi szál elnevezése és a „legalább 85%” tömegarány, vagy
 - a termék teljes százalékos összetételének feltüntetésével
- Két vagy több szálanyagból álló textilterméknél, ha egyik szálanyag tömege sem éri el az össztömeg 85%-át, legalább két fő szálanyag elnevezését és százalékos tömegarányát kell megadni, továbbá a termékben lévő egyéb szálakat tömegarány szerint csökkenő sorrendben, a százalékos tömegarányuk megadásával vagy anélkül. Ha a szálanyagok egyenként nem érik el a termék össztömegének 10%-át, az „egyéb szálak” megjelölés alkalmazható, és ezek összegzett tömegszázalékát kell feltüntetni. Ha azonban a termék össztömegének 10%-ánál kisebb arányban előforduló bármelyik szálanyag százalékos tömegarányát megadják, az összes többi szálanyag tömegarányát is fel kell tüntetni.
- A „féllen” elnevezés alkalmazható, ha a termék láncfónala tiszta pamut és vetülékfónala tiszta len, és a len aránya az írtelenített szövet össztömegének legalább

40%-a; a nyersanyag-összetétel megadásánál azonban hozzá kell tenni a „tisza pamut lánc - tiszta len vetülék” megjelölést.

- A „kevert szál” vagy „meghatározatlan összetételű termék” elnevezés annál a terméknel alkalmazható, melynek nyersanyag-összetétele a gyártás idején nem határozható meg.

AZ ÁZSIAI TERMÉKEK DOMINANCIÁJA

A Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság és a Teszt Plusz vizsgálati eredményei is megerősítik, a legtöbb, kifogásolható összetételbeli és jelölési visszaélés főként a keleti piacokon és üzletekben vásárolt termékeknél merülhet fel. A WTO-ba 2002-ben belépett Kína, az Európai Unióba irányuló ruházati exportját igen gyorsan megkétszerezte. Ez a magyar textilipart kétfelől is determinálta, hiszen egyrészt tovább szűkült a külföldi felvevőpiac, másrészt egyre több, alacsony árfekvésű termék került be az országba, amellyel a magyar gyártók nem tudtak versenybe szállni. Ez a tendencia azóta sem váltott irányt, és a ruházati termékek piacán hazánkban a kínai termékek egyértelműen dominálnak. Ebben nagy szerepe van a magyar fogyasztók részéről az olcsóbb termékek iránt megnyilvánuló, mind a mai napig fokozódó keresletnek, ami maga után vonja egyebek mellett a kínai ruházati termékek beáramlását. Akár a főváros közelében, akár vidéken tekintünk szét, azt láthatjuk, egyre több a kínai butik és áruház, ahol alacsony áron lehet hozzájutni, gyakorlatilag bármilyen ruházati termékhez. Általános tapasztalat, hogy az erősen árérzékenyebbé vált magyar fogyasztók már nem tudják megfizetni a márkatermékeket, helyetti piacokon, kínai üzletekben, hipermarketekben vásárolnak. Egy 2012. elején napvilágot látott, nem reprezentatív felmérés is azt jelzi, az átlag magyar fogyasztó elsősorban ruházati termékek terén igyekszik spórolni. Csak a legszükségesebb esetben vásárol, és azt is olcsóbb beszerzési forrásból teszi. Még akkor is, ha az olcsóbb ruházati termékek minősége, tartóssága köztudottan alatta marad a márkatermékekének.

A TEXTILALAPANYAGOK ÁTTEKINTÉSE

TERMÉSZETES SZÁLAK

- növényi/cellulóz eredetű: pamut, kender, len, juta, stb.
- állati/fehérje-eredetű: gyapjú, láma, kasmír, selyem, stb.
- ásványi eredetű: üveg, fém, szén, stb.

REGENERÁLT SZÁLAK

(a cellulóz kémiai átalakítása útján nyert szálak)

- viszkóz
- cellulóz-acetát

- rézoxid műszál

SZINTETIKUS SZÁLAK

- polikondenzátumok: poliészter, poliamid, stb.
- polimerizátumok: polietilén, polipropilén, stb.
- polivinilek: például poliakrilnitril
- kopolimerek: például modákril

(2. táblázatunkban részletesen ismertetjük a textilipari nyersanyagokat.)

A PAMUT ELŐÁLLÍTÁSA

A pamutszál világszerte az egyik legfontosabb textilalapanyag, az összes szárfelhasználás közel felét teszi ki. A gyapotot, melynek magszálát nevezzük pamutnak, a legnagyobb mennyiségben Kínában, Indiában, az USA-ban, a volt Szovjetunió, Egyiptom, Törökország és Dél-Amerika területein termesztik. A termesztés során műtrágyákat, különböző növényvédőszereket, valamint konzerválószerket is felhasználnak. Ezek nagy része az egészségre veszélyes lehet. Korábbi adatok szerint a világ növényvédőszer-készletének mintegy 10%-a, ma már egyes becslések szerint az egynegyede gyapotföldekre kerül. Ez megdöbbentő adat. A peszticid- és herbicid-származékok egy-egy erősen kezelt területről származó pamut esetében még a textil-végtermékben is kimutathatók. Joggal merül fel a kérdés, mennyire jelent ez veszélyt a pamuttermékek viselése során. Némileg megnyugtató, hogy a növényvédőszer a gyapot kezelése, a nedves kezelések, például a színezés során, amelynek első lépése a főzés, gyakorlatilag kioldódnak a rostokból. A nyers termékekben, a fonás-szövés alatt azonban még jelen vannak, de kifőzéssel, mosással eltávoznak. A növényvédőszer gyakorlati veszélyforrást főként azok számára jelentenek, akik kezeletlen, nyers szövetből készült ruhaneműt viselnek.

Ugyancsak igen környezetterhelő a gyapottermesztés során a vízfelhasználás, és az állattartásnál alkalmazott fertőtlenítőszer-felhasználás. Regenerált szálak gyártása alatt nagy mennyiségben használnak fel nátrium-hidroxidot, szulfit-oldatot és cinkszulfátot, fehérítőszerket, energiát és vizet. Egy nagyobb viszkózágyár szennyvízkibocsátása 1,2 millió fős lakossági kibocsátással azonos nagyságrendű. A szintetikus szálak felhasználása az összes szárfelhasználás mintegy 50 %-a, de ez az érték évről-évre növekszik. Alapanyaguk a nyersolaj, amelyet különböző, lég- és vízszennyezéssel járó eljárásokkal dolgoznak fel.

A KÖRNYEZETBARÁT TERMÉKEK JELZÉSEI

A környezetbarátermék-jelek nemzetközi, nemzeti, vagy szervezetek által kiadott emblémák. A termékeknek különböző, rögzített követelményrendszernek kell megfelelniük, és független vagy saját vizsgálóintézetek által történő bevizsgálás után nyerhetik el a jogot a címke feltüntetésére. Az Európai Unió egyik kiemelten kezelt területe a környezetvédelem. A környezetvédelmet szolgáló eszközöknek számos, jogilag szabályozott, kötelező formája van, de léteznek önkéntes kötelezettségvállaláson alapuló rendszerek is.

Egy 1000 ember megkérdezésén alapuló, korábbi felmérés során kiderült, hazánkban is vannak olyan fogyasztói csoportok, amelyek számára fontos a megvásárolt termék környezetbarát volta. A magyarok csaknem fele (49 %) hajlandó anyagi áldozatot is vállalni, és többet fizetni a környezetbarát termékekért, 31 % nem biztos benne, 18 % pedig nem hajlandó rá. A „környezetbarát” jelző napjaink egyik legfontosabb marketingeszközzé vált. A jelzés azonban nagyon sok esetben félrevezető, gyakran téves, vagy a tájékoztatás hiányos, mivel a gyártó vagy a hirdető nincsen tisztában az érintett komplex környezeti kérdéssel, azonban a szlogen használata piacelőnyt jelenthet. A vállalatok egy része már „ökomarketing”-et alkalmaz, amelynek alapvető célja, hogy a környezeti előnyöket a környezettel nagyobb összhangban álló termékeken és szolgáltatásokon keresztül versenyelőnyé alakítsa. Ha azonban a környezetbarát termék sem nem olcsóbb, sem közvetlen hasznot nem jelent a vásárló számára, a fogyasztók inkább a hagyományos termékeket vásárolják. A környezetbarát termék csupán környezetbarát-tulajdonsága miatt jobban nem eladható, a kiváló minőség, a kedvező ár döntő szempont. Az alacsony árfekvésű termékek gyártói, forgalmazói és a vevőkörük általánosságban nem igényli a megkülönböztető jelöléseket. A felső árkategóriában a kereskedők a külföldi, márkás termékeket részesítik előnyben, ezek egy része pedig már eleve rendelkezik valamilyen megkülönböztető jelzéssel.

A BIOPAMUT ÉS AZ ÖKOCÍMKÉK

A *biopamut* előállításánál a gyapot ellenőrzött biotermesztés eredménye. A biopamut-termesztés alapvető jellemzői a szerves trágyázás, a tisztán biológiai eljárásokkal megvalósított növényvédelem, a kézi betakarítás, a vetésforgó alkalmazása, és tartózkodás az olyan vegyi anyagok alkalmazásától, mint például a növényvédőszer és a műtrágyák. Ehhez hasonlóan a *biogyapjú* a bio-állattenyésztés alapelveinek - mesterséges adalékanyagok, mint a növekedésserkentők, hizlalószer használata nélkül - megfelelően tartott birkákból származó gyapjú. A nyersgyapjút ez esetben nem kezelik vegyi anyagokkal, a színezett gyapjút ökológiailag biztonságos módon festik.

Az *ökocímkék* alkalmazásával a gyártó vagy a terméket forgalomba hozó arra hívja fel a vásárlók figyelmét, hogy az ilyen címkével rendelkező termék környezetbarát. Ezek a megkülönböztető jelölések azonban csak akkor hitelesek, ha megfelelő intézményi (nyilvántartási, vizsgálati) háttér van az egyes védjegyek mögött. Ilyen az Európai Unió ökocímkéje is, amely azt jelöli, hogy az ezzel a védjeggyel ellátott termék, a hasonló tulajdonságokkal rendelkező egyéb termékekkel összehasonlítva, az egész életciklusa folyamán környezetkímélő. A környezetet terhelő hatások csökkentéséhez azok pontos ismerete szükséges, melynek módszere az életciklus-elemzés. Ez egy összetett folyamat,

amely során megbecsülik egy adott termékkel összefüggő környezeti hatásokat, azáltal, hogy a folyamatok és a tevékenységek anyag- és energiafelhasználását, illetve a környezetbe jutó hulladékok mennyiségét azonosítják és számszerűsítik. A földünket érő környezetkárosító hatások több, mint 80 %-a a termékek gyártása, használata és a hulladékos életszakasza során, valamint a szolgáltatásokkal kapcsolatosan keletkezik. Az ártalmak elkerülésének leghatékonyabb módja olyan termékek gyártása, melyek a hasonló funkciót szolgáló termékekkel összehasonlítva, életciklusuk során kevésbé terhelik a környezetet.

Manapság nagyon sokféle ökojelet használnak, de nem mindegyik rendelkezik tényleges előnyökkel. Az emblémák egyik csoportját a saját készítésű, „önjelölt” ábrák alkotják, többnyire „öko” vagy „bio” feliratokkal, amelyek jogilag nem védettek, és tartalmi jelölésük nem felel meg a valóságnak. Konkrét információt nem adnak, a jelölés tartalmára nem nyújtanak felvilágosítást. A másik csoportba tartoznak a hivatalosan is elfogadott emblémák. Brit szakemberek az alábbi öt alapelvet fogalmazták meg, a környezeti minősítések használata tekintetében:

- a jogcím teljes körű, hiteles bizonyítása
- a környezetre való abszolút ártalmatlanság megfogalmazásának lehetőség szerinti kerülése
- a jogcím alapjának világos magyarázata
- a félrevezető jogcímelek kiküszöbölése
- közérthető nyelv használata, a fogyasztók megtévesztésének elkerülése érdekében.

A rendszerekhez történő csatlakozás önkéntes, az ökocímke használatához azonban hivatalos bizottság vagy független szakértői csoport jóváhagyása szükséges. A megkülönböztető jelzéseket adott időtartamra adják ki, de alkalmazásuk meghosszabbítható. A használatért (rendszerektől függően) különböző díjakat kell fizetni (licenc, forgalomba hozott termék árbevételének bizonyos százaléka, vizsgálati díj). Az ökocímkék nem mindegyike vizsgálja a teljes életciklust. Vannak olyanok, melyek csak a termékekre vonatkoznak, és azt jelölik, hogy a termék tartalmaz-e bizonyos káros anyagokat. Léteznek olyan jelölések is, melyek a termék újrahasznosíthatóságát jelölik.

AZ EURÓPAI UNIÓ ÖKOCÍMKÉJE: AZ „EURÓPAI VIRÁG”

Az Európai Unió tagországaiban 1992-től kötelező működtetni az egységes környezetbarát termékek minőségstanúsító rendszerét, melynek szimbóluma az „európai virág”.

Az ezzel a jellel ellátott termék az életciklusa minden fázisában a környezetet kevésbé terheli,

a hasonló célokra szolgáló termékekhez viszonyítva. Részletesen szabályozza a tiltott vagy a határértékhez kötött veszélyes anyagokat, mind az alapanyagok, mind a termelés tekintetében. (Arilamint tartalmazó színezékek tilalma, a formaldehid, az illékony szerves anyagok és a peszticidszármazék-tartalom határértékhez kötése, az egyézségre káros lángmentesítő-szerek és vegyszerek alkalmazásának tilalma, a pentaklórfenol alkalmazásának tilalma. Az alkalmazott irányagnak, mosószereknek és lágyítóknak biológiailag lebonthatóknak kell lennie.)

A MAGYAR KÖRNYEZETBARÁT-JEL

Hazánkban kormányhatározat írta elő a „környezetbarát termék” minősítés bevezetését, és 1994 óta lehet ilyen védjegyhasználati jogot szerezni, önkéntes pályázat útján. Magyarországon ekkor alapította meg a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium a Környezetbarát Közhasznú Társaságot, amely a környezetbarát-vedjegy egyes termékekre vonatkozó feltételrendszerének kidolgozását, odaítélését koordinálja. Környezetbarát-minősítést az a termék, technológia vagy szolgáltatás kaphat, amely az adott igényt kielégítő egyéb megoldásokkal összehasonlítva, az azonos vagy jobb minőség mellett, a környezeti hatást igazoló életciklus-elemzés alapján megfelel az adott területre vonatkozó és a Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság által létrehozott szakértői bizottság által elfogadott minősítő rendszernek. A magyar környezetbaráttermék-jel egy stilizált cédrus.

AZ „ÖKO-TEX STANDARD 100” TERMÉKJEL

Az Európai Unió országaiban működő, független textilipari vizsgáló intézetek 1992-ban egy olyan szervezetet alapítottak, amely azt tűzte ki célul, hogy kidolgoz egy olyan feltételrendszert (vizsgálandó paramétereket, vizsgálati módszereket és megfelelő határértékeket), amely alkalmazásával biztosítani lehet, hogy a bevizsgált textiláru káros, veszélyes anyagot nem tartalmaz. Ma már a világ minden táján elismerik, és szívesen alkalmazzák ezt a megkülönböztető jelzést. A védjegy azt tanúsítja, hogy a termék az ÖKO-TEX Standard 100 előírásai alapján be van vizsgálva, egy adott (csak kijelölt, és a szervezet által elfogadott) intézet által, és adott számon központi nyilvántartásba van véve. E megkülönböztető jelzéssel ellátott termék az emberre nézve káros anyagot nem tartalmazó textíliát jelöl. A rendszer kritériumrendszere hasonló, de szigorúbb, mint az EU-s öko-címke-rendszer előírása, viszont az ÖKO-TEX Standard 100 rendszer (az EU rendszerétől eltérően) csak terméket vizsgál, a gyártás feltételeit nem. Az ilyen megkülönböztető jellel jelzett termékek egyben megfelelnek az EU-címke előírásainak is. Ugyanezen résztvevők kialakították az úgynevezett ÖKO-TEX 1000 rendszert, amely már a gyártást és a hulladékképződést is vizsgálja.

AZ ÖKOTEX SZERVEZET MÁS MEGKÜLÖNBÖZTETŐ JELEI

ÖKOTEX STANDARD 1000

ÖKOTEX STANDARD 100 PLUS

EGYÉB ÖKOTERMÉK-JELEK (a teljesség igénye nélkül)

- Humán, termelés és hulladék-kezelés: cég által kiadott, külső laboratórium által tanúsított
- A pamut termesztése ellenőrzött, lombtalanítószer alkalmazása tiltott, kézi szedés, peszticid-mentesség
- Környezetbarát-színezés/nehézfémmentes színezék
- Nincs klór-fehérítés
- Nincs műgyantás vagy formaldehides kikészítés
- Nincs vegytisztítás
- A szennyvíz saját tisztítóműbe kerül
- Zaj- és hulladékcsökkentés, energiatakarékosság

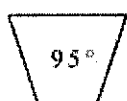

- Az ellenőrzés a teljes textil-láncot felöleli, külső laboratórium által tanúsított, privát szervezet (egyesület) adja ki
- Jelenleg ez a legszigorúbb követelményekkel rendelkező címke
- 100% természetes alapanyag, ökológiailag ellenőrzött termesztés, peszticid-mentesség
- Tilos a környezetet károsító feldolgozás (optikai fehérítő, formaldehid, konzerválószer, molyirtó, lángmentesítőszer használata tiltott)
- „AZO”, allergiát okozó és egyéb veszélyes színezékek tilalma
- Szociális törvények betartása

A TEXTÍLIÁK KEZELÉSI JELKÉPEI

A kezelési jelképsor a termékre ráerősített, ma már szabványosított ábraszorozat. Ezek az a piktogramok útmutatást adnak a felhasználónak arra, miképp kell eljárnia a termék mosásánál, vegytisztításánál, és az ezekhez kapcsolódó műveleteknél (szárítás, vasalás). A textiltermékek mosásánál, vegytisztításánál figyelembe kell venni, hogy a termék fizikai és kémiai hatásoknak van kitéve, amelyek esetenként károsíthatják az anyagot, vagy legalábbis befolyásolhatják a későbbi használhatóságát. A felhasználók számára ezért egyértelmű felvilágosítást kell adni arra vonatkozólag, hogy hogyan kell eljárnia, illetve mit kell elkerülnie ahhoz, hogy a termék a használhatóságát minél hosszabb ideig, változatlanul megőrizhesse. Erre szolgálnak azok a ma már általánosan használt kezelési jelképek, amelyeket a köznyelv gyakran „textil-kresz”-nek is nevez. A kezelési útmutatónak ez a módszere azért különösen előnyös, mert szükségtelenné teszi a szöveges közlést, ami nyelvi korlátokat jelentene.

A MOSÁS JELKÉPEI

Mosógépben különösebb óvatosság nélkül, normál program szerint mosható, öblíthető, centrifugálható

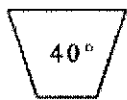
Mosás forgódobos gépben, hőmérséklet-korlátozás nélkül, öblítés, centrifugálás kíméletesen. Keverőtárcsás gépben nem mosható

Legfeljebb 60°C-on mosógépben, kímélő program szerint mosható, öblíthető, centrifugálható

Mosás forgódobos gépben, legfeljebb 60°C-on, kímélő program szerint öblítés, centrifugálás kíméletesen. Keverőtárcsás gépben nem mosható

Legfeljebb 40°C-on mosógépben, normál program szerint mosható, öblíthető, centrifugálható

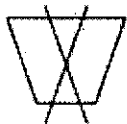
Mosás forgódobos gépben, legfeljebb 40°C-on kímélő program szerint, öblítés, centrifugálás kíméletesen. Keverőtárcsás gépben nem mosható

Mosás forgódobos gépben, legfeljebb 30°C-on, kímélő program szerint, öblítés, centrifugálás kíméletesen. Keverőtárcsás gépben nem mosható

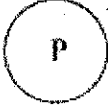

Kizárólag forgódobos gépben, legfeljebb 40°C-on, nyomkodva, dörzsölés és facsarás nélkül mosható. Öblítés, centrifugálás kíméletesen

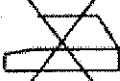

Nem mosható!

A VEGYTISZTÍTÁS JELKÉPEI

- Valamennyi textíliára általánosan használt szerves oldószerrel tisztítható, a szokásos műveletek alkalmazásával
- Vegytisztítható tetraklór-etilénnel (perklór-etilén) benzinnel, a szokásos kezelési műveletek alkalmazásával
- Tisztításkor óvatosság szükséges, perklór-etilénnel tisztítható, de korlátozott a víz, a segédanyag-hozzáadás, a mechanikai hatás és a szárítási hőmérséklet
- Csak benzinnel vagy valklénnel tisztítható, a szokásos műveletek alkalmazásával.
- Tisztításkor bizonyos óvatosság szükséges, benzinnel vagy valklénnel tisztítható, de korlátozott a víz, a segédanyag-hozzáadás, a mechanikai hatás és a szárítási hőmérséklet
- Vegyileg nem tisztítható
- Nedvesen (vizesen) vegytisztítható

A VASALÁS JELKÉPEI

- A vasalótalp hőmérséklete legfeljebb 200°C lehet
- A vasalótalp hőmérséklete legfeljebb 150°C lehet
- A vasalótalp hőmérséklete legfeljebb 110°C lehet
- Nem vasalható

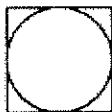
A FEHÉRÍTÉS JELKÉPEI

- Klórtartalmú készítményekkel (például hypo, Flóraszept) nem kezelhető, nem fehéríthető

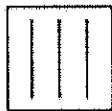

Klórtartalmú készítményekkel kezelhető, fehéříthető

A SZÁRÍTÁS JELKÉPEI

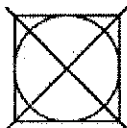
Forgódobozos szárítóban szárítható, különös óvatosság nem szükséges

Igen enyhe centrifugálás vagy centrifugálás nélkül, csak felfüggesztve, csepegtetve szárítható

Igen enyhe centrifugálás, vagy centrifugálás nélkül fektetve, kiterítve, formára igazítva szárítható

Forgódobozos szárítóban nem szárítható

A FÉBÉSZ és a Teszt Plusz Online vizsgálatát

a Gazdasági Versenyhivatal VERSENYKULTÚRA KÖZPONTJA támogatta

GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL
VERSENYKULTÚRA KÖZPONT

A minta sorszáma	15.	16.	17.	18.	19.	20.
A termék megnevezése	férfi póló (bordó)	férfi atléta (fehér)	póló, nyomott	póló (petrol)	body (bébi, csíkos)	női ing (fehér, vállas)
A címkén jelölt nyersanyag-összetétel	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut
Valós nyersanyag-összetétel	pamut	pamut	pamut	pamut	pamut	pamut
A vásárlás helye	butik	New Yorker	New Yorker	New Yorker	H & M	butik

Megjegyzés: szürkével ármlyaltuk azokat a termékeket, amelyek nem 100 % pamutból készültek

A minta sorszáma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
A termék megnevezése	zokni (női)	zokni (férfi)	hálóging (rózsaszín)	női alsó (lila)	zokni (gyermek)	férfi alsó	kardigán (bordó)
A címkén jelölt nyersanyag-összetétel	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut
Valós nyersanyag összetétel	akril/poliészter/elasztán	akril/poliészter/elasztán	pamut	pamut/elasztán	az alap pamut, a minta poliészter	pamut	pamut
A vásárlás helye	piac	butik	Ázsia Center	Ázsia Center	Ázsia Center	Tesco	Tesco

A minta sorszáma	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
A termék megnevezése	női póló (csíkos)	hálóging (kék)	T-Shirt (sárga)	hálóging (rózsaszín)	hálóging (zöld/rózsaszín)	lánykazokni	női póló (pink)
A címkén jelölt nyersanyag-összetétel	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut	100% pamut
Valós nyersanyag összetétel	pamut	poliészter	pamut	poliészter	poliészter	az alap pamut, a minta poliészter	pamut/elasztán
A vásárlás helye	Takko	butik	Ázsia Center	Ázsia Center	Ázsia Center	piac	C & A